

Jan Werich - Lakomá Barka

Nic nesplete člověka tolik, jako jméno vesnice. Třeba Hrdlořezy. Kdo se bojí do Hrdlořez kvůli hrdlu, tak se bojí docela zbytečně, protože v Hrdlořezích, a to je statisticky dokázáno, se hrdla neřežou o nic víc než kdekoli jinde.

Anebo nedaleko Konstantinových Lázní tam je vesnice Úterý. Šest dní v týdnu to jméno lže.

A zrovna tak lhalo jméno vesnice Dejvice, když ještě Dejvice byla vesnice, když z Dejvic do Prahy se chodilo buď Píseckou branou anebo oklikou.

Nejspíš ještě se dalo věřit osadě nedaleko Dejvic, která se jmenovala Černý Vůl. S ohledem na starostu to bylo jméno pravdivé, i když barvoslepé, neboť starosta byl zrzavý.

Vraťme se však do Dejvic. Řekli byste Dejvice, dej více! Tam se asi lidi předhánějí v rozdávání.

Vůbec ne. Lakotili a hamonili. Škrtili, škudlili a byli krkouni.

Ani ponocného si nedrželi. A vůbec jim nevadilo, že nevěděli, jak v noci čas plyne. A to prej by byl drahej čas, kdyby měl ponocného užít! Starosta to rád viděl, protože chodil pytláčit do Královské obory. A když nebyl ponocný, no tak se nemusil bát, že někoho v noci potká. A koně tam koval kovář tak, že jim přendával podkovu z pravé zadní na levou přední, tu zase na levou zadní, a tu pak na pravou přední, no až byla kobyla bosa.

Nejlakomější držgrešle ze všech byla Barka, farářova kuchařka. To bylo každému známo. Nejenomže schraňovala šlupky od buřtů a šila z nich záclony, nejenom že se do zrcadla nepodívala, aby se neopotřebovalo, ale to byla ona, co tenkrát, když jela do Loun dostavníkem, místo jízdenky chtěla si nechat koleno vrtat, a co k tomu nedošlo jenom proto, že když kočímu to koleno ukázala, raději ji nechal jet zadarmo, než by zneuctil nebozez.

A téhle Barce povídá farář: "Co kdybychom to druhé prase dali..."

"Ani pomyšlení...!"

"Počkejte, Barko! Myslil jsem na učitelovic, mají tolik dětí, a nám přece jeden čuník stačí."

"Proč mají tolik dětí, to je jejich věc!"

"A co má ten člověk chudák dělat? Z lakoty tady lidi ani děti nemají, a on, aby v té škole měl koho učit, musí být samozásobitel."

"Tak mu dáme vejslužku, když už musíme rozhazovat, velebný pane."

"Říkejte si, co chcete, dva čuníci pro dva lidi je moc," chabě trval na svém farář.

Je zajímavé, že přibližně v téže chvíli učitel došel k podobnému závěru: "Já tu mám hladovejch krků jako píšťal u varhan a na faře jsou dva vepři na dva lidi." Načež se zamračil. Čím víc se mračil, tím usilovněji přemýšlel. Když se mu tvář vyjasnila, vzal do kapsy kladivo a hřeb a že prý se jde nadýchat trochu večerního kyslíku.

Farář míval psa ovčáka, hlídače, ale Barka ho umožila hladem. To se teď učitelovi šiklo. Šel k faře od lesa a nebylo psa, aby štek. Ani prve, ani teď, když se vloudil do chlívka k prasatům. Tomu většímu se zdálo něco pěkného, protože kanilo a občas si zachrochtlo jako piják piva. Menší však spalo jako dudek. Když mu učitel přiložil hřeb mezi oči, hnulo ovarem, ale malounko. Učitel sáh do kapsy pro kladivo a ani se mi nechce podrobně popisovat, jak ten hřeb snadno vjel do prasečí hlavy.

Ráno Barka budila faráře větou: "To menší prase je v troubě!"

Povídá rozespálý farář: "A jak se vám tam celé vešlo?"

"Ježišmarjá, ne že ho pečú, že je kaput!"

"To jste ho asi hladem umožila, osobo!" zívá farář a obrátil se ke zdi.

Barka seběhla k učitelovům. Jestli prý by pan učitel neodklidil prasátko, pan farář se dává poroučet, lhala, aby se zamezilo panice mezi chovateli, do rána jim na faře jedno zgrejzlo a lidi jsou zlí a ještě by mohli říct, že na faře zatajili červenku nebo co.

"Ale to víte, Barko, s radostí, pro vás všechno!" Učitel vzal pytel a trakař a šel pro prase, že prý už ho někam zakope.

Toho dne se začalo z učitelovic komína kouřit a kouřit už se nepřestalo.

Když se Barka ptala učitelovic Toníka, co tolik topěj, vždyť přece ještě nemrzne, Toník dělal, že ji neslyší, a Barka si dobře všimla, že Toník má mastnou bradu. Jak jí cestou na faru voda v putně šplouchala, Barka každý třetí krok se zastavila a usedavě přemýšlela, co to učitelovic, ta chamrad' setsakramentská, může kuchtit? Tonda má přece mastnou bradu od něčeho mastného. že by to prase... dyť přece pošlo, ne? Nebo že by bylo nepošlo? že by byl učitel...? On byl stejně nějak přechoťnej, když chtěl vyhovět...

No, žralo ji to.

Sotva se setmělo, Barka šla courem kolem kostela ke škole. Vpředu se svítí, z komína se kouří, Barka větrí, čmouchá, přece takhle voní vepřová! Teď ji ovanulo zelí, a tohle by mohly být... no ovšem, škvarky!

Vzala za kliku. Opatrně proklouzla do chodby. Na konci chodby dveře a nad nimi výklenek s oknem pro větrání. Barka se šourá ať ke dveřím a poslouchá. No ovšem, tam se debužiruje, asi už je konec ale. Talíře, vidličky a nože cinkají do dětských hlasů a do dětského smíchu, co to xakru jedli? Přišoupla bednu, co stála v rohu, dala na ni škopík, co visel na zdi, a souká se nahoru, aby si to všechno okénkem nad dveřmi zkontrolovala. Přišla o chlup pozdě, protože učitelová už poklízela ze stolu a všechny děti stály v řadě jako čestná rota, od nejstaršího po nejmladší.

Učitel právě uzavíral: "... a pomodlíme se ještě za Barku ..."

Barka napnula uši. Přitáhla se výš, stála na škopíku na špičkách jako baletka.

"... aby nebyla tak lakomá," povídá nejstarší Žofka a po ní Pepa:

"... aby nebyla tak závistivá!"

"... a tak špinavá ..." vpadl Tomáš

"... a neučesaná ..." mladší Xaver, a ještě mladší Felix:

"... ne ta vošklivácká ..."

A Bobeš: "... aby nemožila prasátka hladem ..."

Růženka: "... a kočičky a ..."

Libuše: "... a pejsky ..."

"... a aby nežrala žízaly," uzavřel Tonda s mastnou bradou.

Barka byla vztekem bez sebe. Ty žízaly ji dodělaly.

Chtěla zahrozit pěstí, ale zapoměla, že zpola stojí na špičkách na škopíčku na bedně a zpola se přidržuje výklenku. Dřív než mohla vychrlit nadávky, svět se pod ní zborčil, škopíček ucukl, Barce se zvedly nohy ke stropu, vzala bradou o spodek výklenku, jekla a letěla, jako když žebřík podrazíš, ztuha nznak na dlaždice v chodbě.

Našli ji tam s očima v sloup.

Dětem namluvili, že se Barce udělalo mdlo, a poslali je spát. Jenomže Barčino mdlo trvalo trochu dlouho na to, aby to bylo jenom mdlo.

"To vypadá, že je po ní," šeptal ženě učitel.

"Skoč pro faráře."

"Jo, a jak to všechno vysvětlím? Řeknou, že jsme ji zabili, že jsme byli v komplotu kvůli praseti, znáš lidi."

Učitelová ztratila hlavu a navrhovala manželovi, aby emigrovali nebo aby zapálili dům a podobné hlouposti. Učitel ji neposlouchal, vzal pytel po čuníkovi, vecpal do něj Barku, hodil si to všechno přes ramena a šel.

"Kam jdeš, Láďo, Láďičku, tebe chytanou, já už tě neuvídím!" učitelová se mu věšela na krk.

"Za chvíli jsem tu," konejšil ji, "nikomu neotvírej!" a spolkla ho tma.

Nevěděl přesně, co s Barkou. Chtěl ji posadit ke kašně, ale Bureš se potácel z hospody, a jen taktak že se nestřetli. Také se zabýval nápadem, že by ji vynes na zvonici a tam by ji pak našli a řeklo by se, že vybírala holubí vejce, to se o ní vědělo, a že ji zvon vzal do lebky. Už zahýbal ke zvonici, když si vzpomněl na Kubáta.

Kubát pro halíř byl štont hnát blechu přes strniště. Noc co noc chodil hlídat do stodoly obilí, aby mu je někdo neukradl, ale sotva se usadil ve stodole, už ho popadl strach, že by ho mohli vykrást v chalupě, a letěl hlídat zpátky domů. Když tak proběhal celou noc, ve dne spal. Říkal, že ušetří, že být ve dne vzhůru se při té drahotě stejně nevyplatí.

Učitel počkal, až Kubát přeběhl ze stodoly do chalupy. Potom posadil Barku na hromadu zrní, dal jí do ruky lopatu, aby se nekácela, a za chvílenku byl doma.

Kubát hlídá v chalupě. Asi tak za půl hodinky ho popadne obvyklá nejistota a strach o zrní a letí do stodoly. A vida ho! A vida ho! Nachytl zloděje s lopatou v ruce, jak se chystá okrást ubožáka! I ty prevíte! I ty padouchu! A Kubát vzal cep a BÁC, BÁC, BÁC! Zloděj se skácel.

"A ani se nehni!"

To se ví, že se ani nehnul. Totiž nehnula. Kubát poznal, teprve až rozškrtnl sirku, že to není ten zloděj, nýbrž ta zlodějka, a to farská Barka.

"Ženská, co vás to napadlo?" Barka ani muk.

"Ženská, hej, hej, hej!" to už s ní notně třás. "Snad jsem vás ... propánakrále, Barko!"

Barka ani muk. Teď sedí oba ve stodole, koukají na sebe, jenže Barka Kubáta nevidí.

Kubát je z toho zoufalý. Kam ji dát? Najdou ji u mne a řeknou, že jsem ji z lakoty utlouk, znáte lidi! Co s ní?

Ze všech nápadů se mu zalíbil jeden velice škodolibý. Vzpomněl si, že učitel nezamyká školu a že by mu mohl Barku donést do školy a posadit ji do lavice. To se bude učitel divit, že má o žákyni víc.

Zase se ocitla Barka v pytli a zase byla nesena nocí. Kubát si chtěl nadejít kaštanovou alejí směrem ke Královské oboře, když by byl málem vrazil do chlapa, který přicházel od obory. Rovněž nesl pytel na zádech, a když spatřil Kubáta, zařval, pustil pytel a odskočil do tmy. Kubát zrovna tak.

Teď stojí oba chlapi za kaštanem, jeden druhého pro tmou nevidí, a mezi nimi na silnici dva pytle. Čekají, co se bude dít. A ono se neděje nic. Tak čekají, až konečně ten jeden, byl to Kubát, skočí, popadne pytel a upaluje pryč. Ten druhý to vidí, oddechne si, zvedne pytel a také upaluje pryč.

Je to starosta z Dejvic. Byl si zapytlačit v Královské oboře a nese si domů pěkného statného koloucha. Jenže je v tom přece jenom malý háček. Starosta nese pytel, to je pravda, ale je to pytel, který pustil Kubát, zatímco Kubát utek s pytlem, ve kterém byl starostův kolouch.

Takže Kubát potmě posadil učitelovi do školní lavice místo Barky koloucha, zatímco starosta vcházel doma do kuchyně a povídá ženě: "Jen se koukni, co jsem dneska ulovil!" Nás nemůže překvapit, že z pytle se vykutálela farská Barka, my víme proč. Ale starostová to nevěděla, a když spatřila, jak se Barka kutálí, zajala ji mdloba a praštila sebou.

Teď tu obě ležely vedle sebe jako dva špalky. Starosta, bývalý dragoun, ten už něco v životě zažil. Tak celkem klidně popadl vědro s vodou a vychrst to na starostovou. Samosebou že Barku přitom také polil.

Starostová si sedla, Barka si sedla, starostová vstává, Barka vstává. Starostová ječí, Barka se nezdržuje a hurá ze dveří do tmy.

Ráno, než se začalo učit, našel učitel ve třídě koloucha. Seděl v první lavici. Chvíli si nad ním lámal hlavu, jak a co, ale pak si řekl, že kdo se moc ptá, moc se dozví, a koloucha zavěsil do komory, aby zvěřina uzrála. Jen to udělá, volá ho před školu Kubát. Jestli prej v noci jako nic neslyšel, tedy jako učitel. Ne, ne neslyšel. A Kubát jako slyšel? Ne, ne taky neslyšel. Tak proč se jako tedy Kubát ptá? No, jen tak, jen tak.

Začali zvonit na ranní a farář, přesný jako poštovní panáček, zahýbá od fary dolů. Spatří Kubáta s učitelem, přidá do kroku a volá:

"Jestlipak to už víte o naší Barce?"

V učiteli i v Kubátovi hrklo. V každém zvlášť.

"Představte si," oznamoval velebníček, "představte si, že jí přes noc na hlavě vyrostly dvě boule!"

"To ji něco poštipalo?" zkoušel učitel.

"Ho ho, to jsou boule, no boule jako od cepu. Měla prý zlý sen, a jak se v posteli přehazovala, tak jí spadl na hlavu cínový svícen. Hlava jí bolí jako střep!"

"A co jako říká doktor?" s úlevou se ptal Kubát.

"No kdo by utrácel za doktora! Ona se z toho, s pomocí boží, ona se z toho vylíže!"

"I bez pomoci Boží," chtěl říci učitel, ale pro všechno neřekl.

Farář odcházel a jak se v dálce zmenšoval, Kubát s učitelem se za ním mlčky dívali. Od Prahy foukal studený vítr, nad krajem visela špinavá peřina plná sněhu. Kubáta zastudila v týle sólo vločka a zívla. Kouk na nebe a pomalu šel domů. Učitel ještě chvíli lelkoval, než vešel do školy přiložit do kamen.

Vloček přibývalo, v Dejvicích začal nový den.

A tím to vlastně končí. Jestli jste doufali, že Barka se napravila a přestala lakotit, že učitele tlačilo v žaludku i ve svědomí ukradené prase, že Kubát dostal rozum, důstojný pán že našel důstojnost, že Dejvice si odhlasovaly změnu jména na Hamonín, to jste si raději měli přečíst nějakou pohádku a ne tuto pravdivou příhodu.